

SIGMA Vademecum

ARBO Wetgeving

SIGMA Vademecum

Inhoud	
ARBO Wetgeving	1
Inhoud	2
1 Inleiding	3
2 ARBO wat is het?	3
2.1 Wat heeft dit nu allemaal met duiken te maken?	3
2.2 Is dit enkel van belang als je naar Nederland gaat duiken?	3
3 De ARBO voor sportduikverenigingen	4
3.1 Inleiding	4
3.2 De Instructeur en duikevenementen	4
3.2.1 Inleiding	4
3.2.2 Duikinstructie	5
3.2.3 Duikactiviteiten in binnenwater	7
3.2.4 Duikactiviteiten in het buitenwater	8
4. Aanbevelingen VVW-Duiken	9
4.1 Veiligheidsmap	9
5. Aandachtspunten uit de folder “Veilig om te weten”	10
Bijlage – Folder “Veilig om weten”	10

1 Inleiding

Beste VVW-Duiker, Instructeur, Bestuurslid,

Via artikels in de duikpers en van informatie via internet en toogverhalen de laatste weken, ben je er misschien al een keertje mee geconfronteerd... de Nederlandse ARBO wetgeving.

Is dit niet het geval, dan is dit schrijven zeker het doornemen waard!!!

Ook al ga je niet duiken in Nederlandse wateren, dit document is van groot belang voor jou en je duikvereniging!

2 ARBO wat is het?

ARBO is de afkorting van *Arbeidsomstandigheden wet*.

Te vergelijken met het Belgische *ARAB Wetgeving inzake welzijn op het werk*.

2.1 Wat heeft dit nu allemaal met duiken te maken?

Met de ARBO-wet wil de Nederlandse overheid namelijk een veilige werkplek realiseren, en dat geldt óók voor vrijwilligers. Naar aanleiding van een aantal onderzoeken naar de toedracht van een sportduikongeval heeft de Arbeidsinspectie vastgesteld dat verenigingsbestuurders en instructeurs op lokaal niveau lang niet altijd goed op de hoogte zijn van de inhoud van de ARBO-wet. Met alle gevolgen van dien. In 2011 gaat de Arbeidsinspectie haar vizier richten op de sportduikbranche, waardoor duikverenigingen en instructeurs extra gecontroleerd zullen gaan worden. VVW-Duiken raadt daarom aan om eens de tijd te nemen om je erin te verdiepen. Het is zeer goed mogelijk dat je tijdens clubduiken in Nederland plotseling de vraag krijgt van de Nederlandse Politie om een aantal documenten te tonen. Dit jaar – 2011 – zal er vooral een *sensibilisatie campagne* gehouden worden en worden er nog geen bekeuringen uitgeschreven.

In de toekomst gaat dit wel veranderen.

De juiste toedracht van deze ARBO-wetgeving wordt in dit document verder toegelicht.

2.2 Is dit enkel van belang als je naar Nederland gaat duiken?

Puur wettelijk gezien is deze ARBO wetgeving enkel van toepassing als we gaan duiken in Nederland.

Maar, veiligheid is iets wat VVW-Duiken al jaren zeer hoog in het vaandel draagt.

We hebben bij VVW-Duiken al lang een veiligheidsmap die we gebruikten tijdens onze zeestages.

Bij de start van SIGMA en het gebruiken van de NOB boeken en opleidingsmaterieel zijn we ook in aanraking gekomen met zaken zoals *Check de stek en risico inventarisatie* zodat we als federatie eigenlijk al zo goed als in orde zijn met de ARBO-wetgeving.

Buiten het *verplichte kader* – omdat we in Nederland wel eens gaan duiken en ons dan dienen te schikken naar de Nederlandse wetgeving – is de inhoud zeer zeker ook van belang voor de veiligheid van onze duikers in het algemeen. Het geeft ons een leidraad om op een doordachte en veilige manier met onze sport om te gaan. Een kapstok om onze visie en onze “manier van doen” inzake veiligheid een beetje bij te schaven.

SIGMA Vademecum

3 De ARBO voor sportduikverenigingen

3.1 Inleiding

Ook vrijwilligers lopen risico's voor hun veiligheid en gezondheid bij hun 'werk'. Duikverenigingen dragen de verantwoordelijkheid voor de veiligheid en gezondheid van deze vrijwilligers. Het verenigingsbestuur heeft dus een *zorgplicht*.

Om daarbij te helpen, heeft de Nederlandse wetgever in de Arbo-wet bepaald dat organisaties een risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) moeten opstellen. Dit als eerste stap naar goede arbeidsomstandigheden. Deze wetgeving bestaat uit 3 grote delen.

NOB heeft voor haar verenigingen deze wetgeving onderzocht en een document opgesteld die als leidraad kan dienen.

Deel 1: "Bestuursaangelegenheden" bevat specifieke informatie over:

- Organisatie
- Voorlichting
- Vergunningen
- Verzekeringen

Deel 2: "De instructeur en duikevenementen" bevat specifieke informatie over:

- Duikinstructie
- Binnenwateractiviteiten
- Buitenwater duikactiviteiten
- Hulpverlening

Deel 3: "De materialen en de bar" bevat specifieke informatie over:

- Technische werkzaamheden
- Barbediening door vrijwilligers

Alhoewel deel 1 & 2 ook het lezen waard zijn, is het vooral deel 2 voor de Belgische – VVW-Duiken - Duikers – die in Nederland gaan duiken.

In dit document geven we deel 2 van het NOB document mee alsook het *Officiële informatie boekje* uitgegeven door de Arbeidsinspectie – Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid – in bijlage.

3.2 De Instructeur en duikevenementen

Bron: NOB –Nederlandse Onderwatersportbond

3.2.1 Inleiding

De regels ingevolge het Arbo-besluit zijn van toepassing indien sprake is van een **gezagsverhouding**. Zodra de vereniging opdracht geeft tot het verzorgen van instructie, bijvoorbeeld in de vorm van een cursusplan of opleidingsovereenkomst ontstaat de gezagsverhouding, **waarbij zoals gezegd een vergoeding van**

SIGMA Vademecum

kosten of het anderszins verstrekken van een beloning geen rol speelt. Het bestuur heeft een *zorgplicht* voor deze instructeurs, trainers en begeleiders.

Tussen VVW-Duiken en de sportduikinstructeur ontstaat vrijwel nooit een gezagsverhouding. Het feit dat de instructeur zich moet houden aan de regels van VVW-Duiken, zoals het VWADEMECUM VVW-Duiken is op zich onvoldoende om een gezagsverhouding vast te stellen.

Dit deel 2 'De instructeur en duikevenementen' bevat specifieke informatie over:

- Duikinstructie
- Duikactiviteiten in binnenwater
- Duikactiviteiten in buitenwater
- Hulpverlening

Aandachtspunten *Maatregelen en adviezen*

3.2.2 Duikinstructie

Organisatie

Leg duidelijk vast wat de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de instructeurs en trainers zijn.

- Het trainingsschema biedt hiervoor mogelijkheden.

Grenzen

Met name voor de instructeurs zijn in het Arbo-besluit regels opgenomen die betrekking hebben op werken onder overdruk.

Instructeurs werken onder water en daarmee onder overdruk.

- Deze regels zijn vermeld in afdeling V, artikel 6.13 tot en met 6.20, artikel 6.27, eerste lid, en artikel 9.5 lid d. In artikel 6.13 is evenwel een aantal regels niet van toepassing verklaard op de arbeid in een gezagsverhouding, bestaande uit de instructie van sportduikers. Deze vrijstelling geldt voor zover sprake is van duiken tot:
 - maximaal 50 meter
 - met een maximale decompressietijd van 20 minuten
 - en een partiële zuurstofdruk tot maximaal 1,4 atmosfeer (1,4.105 Pa)
 - er moet deugdelijk materiaal dat in goede staat verkeert ter beschikking worden gesteld, en voldoende ademgas van goede kwaliteit
 - degene die de arbeid verricht, moet fysiek en psychisch in een zodanige toestand verkeren dat hij in staat is de gevaren te onderkennen, te voorkomen of te beperken
 - er moet nabij de plaats van arbeid een adequate eerste hulpuitrusting aanwezig zijn;
De EHBDO uitrusting is adequaat indien:
 - deze wordt vastgesteld in overeenstemming met de VVW-Duiken richtlijnen;

SIGMA Vademecum

- een zuurstofkoffer, een verbandtrommel A, een isolatiedeken en 1 liter isotone (sport)drank daarvan deel uitmaakt.

Werkinstructie

Vanzelfsprekend voert de sportduikinstructeur de instructies uit overeenkomstig de gangbare regels voor veilig duiken, zoals deze gelden voor het sportduiken; daartoe heeft hij de vereiste opleiding binnen zijn sportduikorganisatie met goed gevolg doorlopen.

Wat VVW-Duiken betreft, gelden tevens de regels in het VADEMECUM VVW-Duiken. Als de door VVW-Duiken opgestelde *veiligheidsmap* aanwezig is, de benodigde formulieren ingevuld zijn en de aanbevolen regels ivm veiligheid gevolgd worden, dan is in de meeste gevallen gehandeld zo niet in de letter dan toch wel de geest van het Arbobesluit en de Beleidsregels Arboret.

Controle

Controleer de bevoegdheden van instructeurs

- Stel vast of de brevetbevoegdheid overeenkomt met het niveau van de te geven instructie
- Vraag om een geldige licentie en controleer een geldige medische verklaring.

Iedere duiker die lid is van VVW-Duiken kan enkel lid zijn van VVW-Duiken indien de jaarlijks verplichte medische fiche (en het daarbij horende medisch onderzoek) is ingevuld, afgetekend. Het jaarlijkse blaadje voor in het duikboek dient zich in het duikboek te bevinden.

Opleiding

Is de opleiding en begeleiding van trainers en begeleiders door de coördinerende instructeur goed geregeld?

- De vereniging kan aansprakelijk worden gesteld voor eventuele ongevallen als de vrijwilligers niet voldoende worden opgeleid en begeleid.

Zorg ervoor dat de werktijden van de instructeurs, trainers en/of begeleiders niet te lang zijn. Plan voldoende pauze tussen de lessen of regel aflossing tijdens de activiteiten.

Zorg ervoor dat de (les)materiaal van voldoende kwaliteit zijn en ook goed onderhouden worden.

- Houd een logboek bij waarin het periodiek onderhoud wordt bijgehouden.
- Leg storingen aan apparatuur vast.

Hulpverlening

Train instructeurs, trainers en begeleiders in het omgaan met emotionele gebeurtenissen.

Train instructeurs, trainers en begeleiders in het omgaan met hulpverleningsmateriaal.

- Zorg dat iedere instructeur, trainer en begeleider kan omgaan met een zuurstofkoffer.
- Zorg voor goede nazorg wanneer vrijwilligers betrokken zijn geweest bij een emotionele gebeurtenis

SIGMA Vademecum

- Een goede manier van oefenen is het doen van een ongevals simulatie met je instructeurs, trainers en begeleiders. Via VVW-Duiken Secretariaat is het boekje "Ongevals simulatie" te bestellen. Het grootste rendement van een dergelijke activiteit ligt bij de grondige evaluatie van wat er goed ging en wat nog verbeterd kan worden.

VVW-Duiken heeft voor dit item alle tools en voorzieningen getroffen. VVW-Duiken Instructeurs dienen zich binnen een termijn van 3 jaar te herscholen in de specialties BLS, O2 en WOUND CARE om hun licentie te behouden. VVW-Duikers hebben de mogelijkheid zich gratis bij te scholen voor de door hen behaalde Hulpverlening modules. (zie VADEMECUM – HVD-Redden)

Conflicten

Zorg voor goede afspraken over hantering van eventuele conflicten tussen bestuur en vrijwilligers.

- Leg deze afspraken vast in bijvoorbeeld het huishoudelijk reglement.

Ongevallenregistratie

Schrijf een plan (wie en hoe) voor melding, registratie en rapportage van ongevallen. Je moet alle ongevallen registreren waarbij sprake is van ziekteverzuim (ook voor het normale werk).

- Een ongeval is als ernstig te beschouwen wanneer iemand:
 - binnen 24 uur na het ongeval naar het ziekenhuis wordt gebracht
 - blijvende gezondheidsschade oploopt.

Bij alle duikincidenten en duikongevallen dient een ongevalsregistratie te worden ingevuld.

In de veiligheidsmap van VVW-Duiken zitten alle formulieren om deze registratie en rapportage te doen.

3.2.3 Duikactiviteiten in binnenwater

Het ligt in de lijn van het bestuur om te zorgen voor goede accommodatie.

Denk aan:

- Overleg vooraf met de eigenaar/ beheerder van de accommodatie over de veiligheid van de accommodatie. Denk daarbij aan het gebouw, de zaal, het terrein, het zwembad) en de inrichting ervan.

Denk daarbij bijvoorbeeld aan voorzieningen voor calamiteiten (EHBO, zuurstofkoffer, brandblusapparatuur etc.), hygiëne en schoonmaak, verlichting op en rondom het terrein.

Zorg voor een veilige omgeving.

- Verwijder losliggende voorwerpen waar men over kan struikelen.
- Stel duidelijke regels over gebruik van materiaal.
- Laat niet met harde ballen en andere rondvliegende voorwerpen, die gevaar kunnen opleveren buiten de aangewezen plaatsen sporten of spelen. Houd omstanders op voldoende afstand. Voorkom verwonding door rondvliegende voorwerpen.

SIGMA Vademecum

Zorg voor voldoende instructeurs, begeleiders, toezichthouders.

- Afhankelijk van de overzichtelijkheid van de accommodatie kan het noodzakelijk zijn meerdere vrijwilligers toezicht te laten houden op de activiteiten. Een persoon kan niet alles zien en tegelijk instructie geven!

3.2.4 Duikactiviteiten in het buitenwater

Klimaat

Vooraf bij buitenwateractiviteiten is er veel kans op tocht of hinderlijke koude wind. Verstrek eventueel passende kleding aan de duikcoördinator of bootbemanning of geef daar goede instructies voor.

- Denk bijvoorbeeld aan een omkleedtent.
- Zorg ervoor dat vrijwilligers het water opgaan met voldoende beschermende kleding voor wisselende weersomstandigheden (zon, regen, kou).
- Verstrek voldoende goed zittende zwemvesten, zorg dat er reddingsmiddelen (boei, touw, haak enzovoort) bij de hand zijn.

Controleer de (onderwater)omgeving op obstakels.

- Geef een briefing over de situatie ter plaatse (ook onder water).
- Staan er geen visnetten in de buurt?
- Liggen er scherpe voorwerpen langs de kant?
- Hoe is de waterkwaliteit (denk hierbij aan de Ziekte van Weil)?

Zorg dat de (duik)coördinator goed herkenbaar is.

De (duik)coördinator een veiligheidsvest laten aantrekken voorkomt dat men in geval van nood moet zoeken.

Zorg voor toezicht en waarborg hulpverlening.

- Een duikcoördinator en een stand-by duiker bij ieder evenement.
- Overweeg of het noodplan dat je voor de duikvereniging hebt opgesteld, wel voorziet in de omstandigheden tijdens activiteiten op het water. Maak zo nodig een aangepast plan voor deze activiteiten.
- Wanneer je op het water bent, kunnen externe hulpverlenende instanties niet altijd snel ter plekke zijn. Dit betekent dat je zelf beter op dergelijke situaties voorbereid moet zijn.

EHBO

Er moet nabij de plaats van arbeid een adequate eerste hulpuitrusting aanwezig zijn

- De EHBO-uitrusting is adequaat indien:
- deze wordt vastgesteld in overeenstemming met de VVW-Duiken-richtlijnen;
- een zuurstofkoffer, een verbandtrommel A, een isolatiedeken en 1 liter isotone (sport)drank daarvan deel uitmaakt.

SIGMA Vademecum

Ademgas

In de Arbo-beleidsregels zijn richtlijnen vermeld met betrekking tot toezicht op de samenstelling van ademgas. Het betreft de verplichting voor de duikcoördinator om bij het gebruik van ademgas anders dan lucht te vragen naar de samenstelling. Het gasmengsel moet door de duiker net vóór de aanvang van een duik op samenstelling zijn gecontroleerd.

Het is niet mogelijk hier alle risico's op te nemen.

Het bestuur moet dus aan de check de risico's toevoegen die specifiek en extra voor de eigen vereniging van belang zijn.

Voorbeeld:

De duikvereniging heeft een duikschip in beheer. Hiervoor zullen specifieke regels opgesteld moeten worden m.b.t. veiligheid rond opleiding en instructie. Dit komt door de afwijkende bevoegdheden van de kapitein op het schip.

Voorbeeld:

Bootbestuurders dienen een geldig vaarbewijs te hebben.

4. Aanbevelingen VVW-Duiken

De ARBO-wetgeving is een Nederlandse wetgeving die te volgen is door de VVW-Duiker wanneer deze gaat duiken in Nederland.

Voor VVW-Duiken is VEILIG DUIKEN het meest belangrijke onderwerp dat in al onze opleidingen en onze gedragscodes staat vermeld.

Items zoals...

- Een goede briefing.
- Een "check de stek" met RI&E (Risico Inventarisatie en evaluatie).
- Een aanwezigheidslijst + ploegindeling.
- Een verantwoordelijke om aan en af te melden.
- Een zuurstofkoffer en EHBO-materieel.

Zijn al jaren een onderdeel van de VVW-Duiken opleiding.

VVW-Duiken beveelt dan ook aan om deze zaken niet enkel alleen te gebruiken wanneer er in Nederland wordt gedoken, maar deze bij iedere duik, iedere clubduik te gebruiken en toe te passen.

4.1 Veiligheidsmap

Een grote verscheidenheid van documenten en formulieren zijn in omloop bij de verschillende VVW-Duiken Clubs en scholen.

Om ervoor te zorgen dat alle VVW-Duiken clubs en scholen in het bezit kunnen zijn van al de benodigde documenten en om deze documenten te standaardiseren heeft VVW-Duiken een veiligheidsmap gemaakt.

Deze map bestaat al jaren, maar was tot op heden maar bij weinig VVW-Duikers gekend.

De veiligheidsmap is aangepast aan SIGMA en conform gemaakt met de ARBO wetgeving.

Deze veiligheidsmap is te downloaden van de VVW-Duiken website.

Wij bevelen aan dat alle VVW-Duiken clubs en scholen de formulieren gebruiken bij iedere ingerichte duikactiviteit. Natuurlijk is de inhoud van deze map ook perfect bruikbaar voor de individuele buddy paar dat een duikje gaat doen.

SIGMA Vademecum

5. Aandachtspunten uit de folder “Veilig om te weten”

Pag 4. De Arbeidsomstandighedenwet is namelijk altijd van toepassing in situaties waarin er sprake is van een gezagsverhouding. Dat is het geval als je sportduikinstructie geeft. Degene die de instructies van jou ontvangt is in deze situatie de afhankelijke partij. Jij als deskundige draagt daar dus verantwoordelijkheid voor.

Als sportduikinstructeur dien je je te houden aan een aantal voorwaarden. Je bent verplicht om:

- Gebruik te maken van SCUBA.
- Een duikdiepte van maximaal 50m aan te houden met een decompressietijd van ten hoogste 20 minuten.
- Je grens van max. $1.4 \cdot 10^3$ Pa (1.4 bar) partiële zuurstofdruk in het ademgas te houden.
Als sportduikinstructeur moet je dus extra opletten bij het geven van oa nitrox-specialisatie of een decompressie specialisatie!

Als je afwijkt van de bovenstaande definitie voor Sportduikinstructeur moet je aan **alle eisen** voldoen en kun je geen aanspraak maken op deze uitzondering...

Pag.5

Veiligheidsvoorzieningen op de duiklocatie

Een deugdelijke werkinstructie met daarin aandacht voor:

- Veiligheidsvoorzieningen en noodprocedures
- Verantwoordelijkheden en bevoegdheden van bijvoorbeeld begeleider / Instructeur
- Duikprocedures
- Inschakeling reserveduiker / reserve duikinstructeur.
- Voorzieningen en procedures voor situaties die afwijken (inclusief noodplan)
- Richtlijnen voor decompressie.

Verder moet duidelijk zijn dat de volgende zaken goed zijn geregeld:

- Ongevalsmelding en medische hulp (toegang tot een telefoon)
- Samenstelling en gebruik van de EHBO-uitrusting, inclusief een zuurstoffles.
- Deugdelijk materieel (voor een specifieke duik), in goede staat van onderhoud.
- Voldoende ademgas van goede kwaliteit.

Je bent hier als sportduikinstructeur niet alleen verantwoordelijk voor. Alle betrokken partijen dragen hiervoor de verantwoordelijkheid: zowel de zelfstandige sportduikinstructeur als de duikschool, -stichting of -vereniging is verplicht erop toe te zien dat de bepalingen worden nageleefd.

Pag.10

Risico-inventarisatie en –evaluatie (RI&E)

Een zelfstandige duikschool, -stichting of -vereniging moet een RI&E hebben opgesteld en deze ook up-to-date houden.

Pag. 11 **De Europese normen**

Pag. 15 **Wat staat je te wachten na een duikongeval?**

Bijlage – Folder “Veilig om te weten”